

FILMEK A VÁLSÁGBAN A VÁLSÁGRÓL

(Római filmlevél)

Itáliában a tavaly nyár óta húzódo politikai válságai egybeesik a filmgyártás válságával. S jóllehet a kettő között nincs szerves összefüggés, mindkettő rányomja bélyegét az olasz filmművészetre. Az eredmény: meglepő, váratlan. Joggal lehetett tartani attól, hogy a közel egy éve tartó politikai bizonytalanság és a szakma fokozódó gazdasági nehézségei megbénítják a filmet. Azoknak azonban, akik erre számítottak, rövid az emlékezetük. Elfelejtették, hogy az olasz film fénykora a háború utáni esztendők rendkívüli társadalmi és politikai feszültségének éveiben bontakozott ki, igen gyér anyagi és technikai feltételek között. Visszatekintve azt is megállapíthatjuk, hogy a stagnálás egybeesik az úgynevezett olasz „gazdasági csoda” kezdetével.

A válság szűkebb értelemben a produkció terén jelentkezett. Amikor az USA filmmágnásai felismerték az olasz filmben rejlő üzleti lehetőségeket, felvásárolták a legnagyobb itáliai filmgyártó vállalatokat és amerikai típusú cégekké alakították át őket. Most, amikor az Egyesült Államokban is válságba sodródott a hagyományos termelés és Hollywood produkta-

mainak nézői az 1949-es esztendőhöz képest egynegyedére csökkentek, a szakma depressziója természetesen kihat az olasz leányvállalatokra is. A Cinecittà hatalmas stúdiói a legnagyobb gyártók, Ponti, De Laurentiis vállalkozásai ugyanúgy sorra-rendre bezárták kapuikat, mint Hollywoodban a Metro—Goldwyn—Mayer, a Paramount és a Fox. Ezzel azonban valójában csak az amerikanizált olasz filmgyártás jutott válságba, amely a fogyasztói társadalom igényeinek megfelelően a külsőségekre, a monumentalásra, a szexre, krimire, az olcsó szóra-

koztatásra koncentrált. A politikai helyzet kiéleződése, a megoldatlan társadalmi és gazdasági problémák előtérbe kerülése viszont egyre élénkebben foglalkoztatta az igényes, társadalmi és művészi ambícióktól áthatott alkotókat. Ezek sorában találjuk egyébként azokat a rendezőket is, akik már évek óta lázadónak az amerikanizált olasz filmipar ellen és külön utakat keresnek. A régi struktúrák meg-ingása most új lehetőségeket nyit számukra önálló alkotómunkára. Igaz, a költségvetés sokkal szerényebb, de a figyelem ezáltal a külső-

Giuliano Gemma — Silvio Corbari megszemélyesítője
Valentino Orsini filmjében

ségekről és a kassza-sikerről inkább terelődik a tartalmi kérdések felé.

Korai lenne azt állítani, hogy ez az új orientálódás — pontosabban a régi, legjobb hagyományok felelevenítése — újabb sikerek záloga lesz. Annyi azonban bizonyos, hogy a második világháború utáni olasz film történetében egy — nem éppen dicsőséges — fejezet lezárult, és új fejezet előtt állunk.

Az új filmek felsorolását kezdjük olyan rendező művével, aki évek óta lázadozott a kialakult struktúrák ellen és nem volt hajlandó beilleszkedni a Cinecittá kereteibe. Valentino Orsini filmjei: *Az égetni való ember*, *A házasság törvényenkívülje*, *A föld megátkozottjai* alig kerültek a forgalmazásba. Inkább filmklubokban, munkásotthonokban, baloldali körökben leltek otthonra. Most az olasz ellenállás

egyik legendás figurájának, Silvio Corbarinak hősi életét eleveníti fel. Toscanában és Emiliában ma is úgy beszél róla a nép, mint Zapataról, Pancho Villáról vagy Rózsa Sándorról. Kalandjainak felelevenítése alkalmul szolgál Orsininek oly emberi erények bemutatására — hősiesség, barátság, hűség, önfeláldozás, forradalmiság —, amelyek értéke elhalványodott a „jóléti társadalomban”. Orsini filmjének főszereplői Giuliano Gemma és Tina Aumont.

Elsőfilmes alkotás Zuffi: *Perzselő csapás* című műve. A kábítószerek áldozatainak nyomasztó világában játszódik. Ennyiben nem új, sőt a téma egyike az utóbbi esztendőkből legfelkapottabbaknak. A megoldás azonban többre törekszik a naturalista ábrázolásnál. Az alkotó igyekszik rávilágítani a romboló szenvedély üzleti hátterére.

Maria Callas — Pier Paolo Pasolini: Medea-jának főszerepében

Jelenet Zuffi: Perzselő csapás című filmjéből

Leleplezi azt a világot átfogó hálózatot, amely busás hasznot húz a fiatalok megmérgezéséből.

Különösen élénk kritikai visszhangot váltott ki Elio Petri filmje, amelynek címe: *Nyomozás egy minden gyanú felüli állampolgár ügyében*. A filmet, amelynek főszereplői Florida Bolkan és Gian

Susanna Martinkova a Perzselő csapás című filmben

Minsy Farmer és Klaus Grünberg — Barbet Schroeder: More című filmjében

rendőrfőtisztviselőről, a rendőrség manipulációjáról és a nyomozás megengedhetetlen módszereiről szól. A film művészileg egyenetlen. Eszmeileg is tisztázatlan, de időzítése folytán mégis nagy hatást gyakorolt a nézőkre.

A társadalmi szatíra eszközeivel leplezi le a látszólag kiegyensúlyozott, elégedett polgári rendet Dino Risi a *Normális fiatalember*-ben.

A kép teljességéhez tartozik, hogy nemcsak fiatalok, kezdők, vagy eddig be nem vett lázadók alkotnak önálló produkciókban. Erre törekednek a beérkezett,

Maria Volontè, olyan fellépő rendőrséget. A film pedig egy agyonreklámozott, önmagát ergyőzte dicsőíteni a sztrájkoló munkások és a diákok ellen brutálisan

táiban tetszelgő bűnös

Gian Maria Volontè — Elio Petri: Nyomozás egy minden gyanún felül állampolgár ügyében című filmjének főszerepében

Jelenet a Perzselő csapás című filmből

nemzetközi hírnévre szert tett mesterek is. Így például Visconti is saját produkciójában akarja filmre vinni Thomas Mann *Halál Velencében* című novelláját. Pasolinit nem kedvelte el, hogy a kritika egy része kedvezőtlenül fogadta Maria Callas-szal készített első művét, a *Medeat*. Most a világhírű operacsillaggal a címszerepben Brecht *Kurázi mamáját* akarja forgatni. De Sica is önálló vállalkozásban készíti elő Giorgio Bassani világsikert aratott regényének, a

Finzi Continik kertjének megfilmesítését. Rossellini pedig, aki már hosszú évek óta nem hajlandó a filmgyártás számára dolgoz-

ni, Sokratésről szóló tv-filmjének befejezése után, a *Caligula* című tv-film elkészítéséhez fog hozzá.

K. R.

Jelenet Dino Risi: *Normális flatalember* című filmjéből

